

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Nigeria 2002

1. Sammanfattning

När den f.d. generalen Olusegun Obasanjo tillträdde posten som Nigerias president i maj 1999 markerade detta slutet på en sexton år lång militärdiktatur. Övergången till ett demokratiskt styrelseskick och antagandet av en ny konstitution innebar en omedelbar och påtaglig förbättring av respekten för de mänskliga rättigheterna. I ett land som Nigeria med en BNP/capita runt 300USD tenderar frågor om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter att få en mer underordnad roll. Således uppträdde dessa förbättringar främst vad gäller de politiska rättigheterna. Trakasserier av oppositionella upphörde och politiska fångar frisläpptes. Journalister fick ett friare spelrum. Dessa framsteg består även i dag. Under det senaste halvåret kan på pluskontot även noteras att förekomsten av våldsamma incidenter och upplöpp baserade på etniska eller religiösa företecken har minskat i omfattning vilket medfört att mänskligt lidande undvikits.

Det finns tecken som tyder på att situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna marginellt har försämrats under det senaste året. Detta beror främst på att de regelrätta avrättningarna av misstänkta brottslingar av diverse milisgrupper förefaller öka och att introducerandet av sharia i de norra delstaternas straffrättsliga lagstiftning fått relativt långtgående konsekvenser för de mänskliga rättigheterna.

De alltför regelrätta avrättningarna utan legal grund beror till stor del på det alltmer utbredda utnyttjandet av milisgrupper för brottsbekämpande syften. "Gaturättvisa", mord och tortyr följer i dessa organisationers fotspår. Införandet av sharia i tolv delstaters straffrättsliga lagstiftning har fått en inverkan på samhället i stort. Detta är särskilt kännbart för dels de kristna, dels vad gäller kvinnornas situation i den norra delen av landet. Den senaste tidens uppmärksammade steningsdomar utgör ett exempel på det senare. En man dömd i en shariadomstol för mord avrättades under också under året. Rätts-säkerheten i shariadomstolarna upprätthålls ej alltid till fullo.

Regeringen har offentligt ifrågasatt sharians konvergens med grundlagen men uppger att man inte kan blanda sig i rättsprocesser med hänvisning till makt-delningsprincipen. Regeringen ser därför gärna att sharians överensstämmelse med konstitutionen provas rättsligt i en federal domstol.

Till syvende och sist finns en risk för att det politiskt betingade våldet tilltar i takt med att 2003 år val kommer allt närmare. Valet är av avgörande betydelse för huruvida övergången till civilt styre kan cementeras och därmed för Nigerias framtid. Ett fortsatt demokratiskt styrelseskick torde i förlängningen vara positivt i termer av mänskliga rättigheter. Ett civilt styre ökar troligen på sikt även möjligheterna för att den s.k. Oputapanelens rekommendationer genomförs. Panelen inrättades 1999 och publicerade våren 2002 sin slutgiltiga rapport.

2. Ratifikationsläget

Enligt tillgänglig information har Nigeria ratificerat konventioner om mänskliga rättigheter enligt följande:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (1993 - gäller ej tillhörande protokoll)
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (1993)
- Rasdiskrimineringskonventionen (1969)
- Konventionen om avskaffande av diskriminering mot kvinnor (1984)
- Konventionen om barnets rättigheter (1991)
 - Tillhörande protokoll om barnsoldater och barnprostitution (2000)
- Konventionen mot tortyr (2001)
- Flyktingkonventionen (uppgift saknas)
- Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Under militärdiktaturen förknippades säkerhetstjänst och andra myndighetsorgan med övergrepp mot enskilda, inklusive politiska mord, "försvinnanden", tortyr och annan misshandel. Sedan demokrati infördes har statsmakten upphört med att förfölja regimkritiker.

Myndigheternas respekt för liv och kroppslig integritet har, i generella termer, förbättrats i och med att en demokratiskt vald regim kommit till makten. Detta utesluter dock inte att det i den syn på brottsbekämpning som präglar ett samhälle som Nigeria ännu förekommer olika former av inhuman behandling. Därtill kommer att ordningsmakten ofta saknar resurser att ingripa, vilket inte sällan leder till att gatans parlament tar över.

Rapporter finns om att tortyr alltjämt förekommer på sina håll trots ett konstitutionellt förbud. Nigeria ratificerade under 2001 konventionen mot tortyr. I norr har flera delstater infört den muslimska rättsordningen sharia på straffrättens område och därmed utdöms kroppsstraff som piskrapp eller amputation.

Det rapporteras ibland om extrajudiciella avrättningar av misstänkta brottslingar. Förövarna utgörs emellanåt av företrädare för statsmakten. Antalet extrajudiciella mord förefaller ha ökat under det senaste året till följd av det alltmer utbredda utnyttjandet av milisgrupper för brottsbekämpande syften. "Gaturättvisa", mord och tortyr följer i dessa organisationers fotspår. Denna typ av sammanslutningar agerar - i ljuset av de förestående nationella valen - i allt större utsträckning i en politisk kontext. Organisationen *Bakassi Boys* som är verksam i landets sydöstra delar är det tydligaste exemplet på en organisation med dessa kännetecken.

Demokratis inrättande innebar att olösta konflikter som tidigare kontrollerades med militära maktmedel kom upp till ytan. Detta förklarar den ökning av upplopp med etno-religiösa förtecken som kan observeras sedan den civila regimens maktövertagande. I vissa fall har militären kallats in för att bringa en inflammerad situation under kontroll. I samband med dessa aktioner har militären emellanåt kränkt de mänskliga rättigheterna; ett veritabelt övervåld har ibland observerats. Det mest uppmärksammade exemplet härvidlag utgörs av militärens anfall på en by i delstaten Benue i slutet av förra året. Attacken tros ha resulterat i runt 200 civila dödsoffer och var närmast att se som en hämndaktion efter att ett antal militärer mördats i området.

Även om regeringen har föresatsen att förbättra förhållandena i fängelserna är dessa fortfarande mycket dåliga. De flesta av landets fängelser är byggda under kolonialtiden och byggnaderna har fått förfalla. De sanitära och hygieniska förhållandena är oftast undermåliga. Det förekommer övergrepp internerna emellan. Dessutom råder en kraftig överbeläggning. De som avtjänar utdömda straff har som regel relativt ordnade förhållanden och tillåts ta emot familjebesök, varvid mat och dryck kan medföras. Men en stor andel av de intagna tillbringar en lång och oviss tid i väntan på rättegång (*Awaiting Trial Victims*) och tvingas under tiden utstå mycket besvärliga fängelseförhållanden. Enligt uppgift har 60-80 % av dem som befinner sig i fängelse aldrig dömts eller ställts inför domstol. Många interner har frigivits i syfte att förbättra förhållandena i fängelserna. Regimen försöker således komma tillrätta med problemen, men resurser saknas.

Även för utlänningar som inte är afrikaner är fängelseförhållandena undermåliga, men dessa behandlas i allmänhet bättre.

Allmänt kan sägas att respekten för liv och kroppslig integritet är låg i ett samhälle där levnadsvillkoren försämrats över en längre tid och myndigheterna visat oförmåga att upprätthålla ordningen. I kampen för överlevnad åsidosätts begrepp som solidaritet och empati. I de överbefolkade storstäderna är brottsligheten utbredd och myndigheternas resurser att utreda brott är starkt begränsade. Många våldsbrott, även med dödlig utgång, blir aldrig beivrade.

4. Dödsstraff

Dödsstraff utdöms för mord, förräderi och vissa grövre våldsbrott. Även om rätten till liv finns inskriven i konstitutionen har Nigerias högsta domstol förklarat dödsstraffet vara "the only situation of lawful taking of life". Inga avrättningar har dock verkställts på federal nivå sedan den civila regimen tog över i maj 1999. De flesta dödsdomar fastställs emellertid på delstatsnivå och informationen försvåras av bristen på mediarapportering från de 36 delstaterna. I början av 2002 verkställdes dock en avrättning via hängning i delstaten Kaduna. Den avrättade mannen dömdes för mord av en shariadomstol i delstaten Katsina.

Introducerandet av sharia inom straffrättens område i tolv nordliga delstater har fått ett antal steningsdomar till följd. Ingen har dock stenats till döds. Fallen Safiya Husaini och Amina Lawal har uppmärksammats av omvärlden. Husaini har sedermera frikänts medan Lawals fall f.n. är föremål för ett överklagande.

Under militärregimen verkställdes avrättningarna genom arkebusering, ofta offentligt i brottsförebyggande syfte. Numera sker avrättning genom hängning inom fängelseområde.

Efter övergången till demokrati i maj 1999 benådades ett stort antal dödsdömda fångar. I vissa fall omvandlades domarna till livstids eller tidsbegränsat fängelsestraff.

Obasanjo har vid flera tillfällen förklarat sig i princip vara emot dödsstraffet. Men dödsstraffets vara eller icke vara är ingen viktig politisk fråga i Nigeria och det finns inga tecken som tyder på att man överväger dess avskaffande. Det finns ingen politisk opinion mot dödsstraffet, snarare tvärtom.

De som väntar på avrättning tvingas ofta sitta i ensamcell och utsätts för hårdare behandling än övriga fångar. Många års väntetid i "death row" kan förekomma. Det händer att fångar som på detta sätt tvingas sitta länge i ensamcell avlider eller drabbas av mental utslagning.

5. Rättssäkerhet

Rättssäkerheten i Nigeria kan allmänt beskrivas som dålig, även om förhållandena förbättrats något under de senaste åren. Vid övergången till demokrati i maj 1999 infördes en ny grundlag, som förutsätter ett självständigt domstolsväsende. I praktiken utsätts dock domstolarna för tryck av såväl den verkställande som lagstiftande makten liksom från politiker på delstats- och federal nivå. Domstolsväsendet har till följd av resursbrist och korruption bidragit till försämrade rättssäkerhet för den enskilde medborgaren.

Rättssäkerheten i shariadomstolarna i den norra delen av landet är otillfredsställande. De åtalade får ofta inte tillgång till försvarsadvokater och delges inte alltid uppgifter om möjligheter att överklaga. De åtalade erkänner också ofta handlingar utan att förstå beaktelsens konsekvenser. Domarpanelen i shariadomstolarna består ofta av individer utan tillräcklig skolning i sharians tillämpning. Sammantaget leder detta i praktiken till godtyckliga rättsprocesser.

I de tolv delstater som officiellt har infört sharia varierar dock både dess tolkning och tillämpning. Amputationer, spöstraff och steningsdomar har utförts respektive utdömts i vissa delstater men inte i andra. Den federala regeringen har offentligt ifrågasatt att sharian appliceras inom straffrätten men kan inte agera i enskilda fall med hänvisning till domstolarnas självständighet. Sharians överensstämmelse med konstitutionen måste enligt regeringen prövas den juridiska vägen. Möjligheter för detta finns men än så länge har inget fall nått de federala domstolarna.

Den dåvarande militärregeringen inrättade för några år sedan en nationell MR-kommission (*National Human Rights Commission*) som från början allmänt betraktades med stor skepsis som regimens redskap. Men kommissionen har nu visat sig ha en viktig uppgift när det gäller att bedriva information, främst i medborgarrättsfrågor. Kommissionen fungerar i dag närmast som en ombudsmannainstitution, dit medborgare kan vända sig om deras rättigheter anses åsidosatta av myndigheterna. Inrättningens svaghet är att dess auktoritet gentemot andra myndigheter är mer eller mindre obefintlig. Kommissionen kan exempelvis inte beordra att personer som suttit fängslade under flera år i avvaktan på rättegång frisläpps. Vidare rapporterar kommissionen till justitiedepartementet och är således inte oberoende från statsmakterna.

Under Obasanjos första år vid makten inrättades den s.k. Oputapanelen, en slags sanningskommission med uppgift att utreda brott mot de mänskliga rättigheterna från 1966 till 1999. Panelen, som formellt benämns *Human Rights Violations Investigation Commission*, har avslutat sitt arbete och presenterat en rapport för regeringen. Det faktum att rapporten inte har offentliggjorts tas om intäkt för att den innehåller konkreta rekommendationer med politiska

implikationer. Obasanjo har dock offentligt lovat att implementera kommissionens rekommendationer.

6. Personlig frihet

1999 års konstitution reglerar under vilka förutsättningar som frihetsberövande får ske och anger tidsramarna för rättslig prövning. I praktiken efterlevs dock inte alltid regelverket. Vissa uppgifter gör gällande att frekvensen av godtyckliga frihetsberövanden har ökat under det senaste året. Även om det förekommer i mindre utsträckning under nuvarande än under tidigare regimer, är det inte ovanligt att släktingar till efterlysta personer arresteras i syfte att få den efterlyste att överlämna sig till rättvisan.

Det finns inga inrikes reserestriktioner. Det är dock vanligt med vägspärrar, där förbipasserande krävs på pengar och även utsätts för våldshandlingar. I praktiken är det svårt att utan mutor få ett exempelvis ett pass inom rimlig tid.

7. Strafffrihet

Det nu framväxande demokratiska samhällssystemet torde på sikt förväntas leda till att rättsväsendet får en högre grad av integritet och självständighet i förhållande till den politiska makten. Otillbörlig maktutövning och korruption skall således inte längre kunna påverka eller hindra åtal inför domstol. Med övergången till ett demokratiskt styrelseskick har vissa förbättringar skett vad gäller att låta statsmaktens företrädare stå till svars för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Polisens, militärens och säkerhetstjänstens kränkningar av dessa rättigheter efterföljs dock fortfarande alltför sällan av sanktioner mot förövarna. Dessa grupper agerar alltså i stor utsträckning fortfarande med vissheten av att risken för åtal för eventuella övergrepp är relativt liten. Ett genomförande av Oputapanelens rekommendationer skulle vara ett stort steg framåt på detta område. Det förefaller osannolikt att rapportens slutsatser resulterar i ett faktiskt agerande från regeringens sida före de nationella valen nästa år.

Ett fungerande rättssystem kräver att polis-, åklagar- och domstolsväsendet får de resurser som krävs. I det nigerianska samhället tenderar vissa medborgare att ta lagen i egna händer. Privata milisgrupper har vid upprepade tillfällen gripit, torterat och i vissa fall avrättat misstänkta brottslingar. Det verkar som om dessa grupper har blivit än mer aktiva under det senaste året. Det är sällan någon ställs till svars för dessa handlingar. Regeringen försöker komma tillrätta med problemen genom olika åtgärder som exempelvis att förbjuda organisationerna.

8. Yttrande- och mediafrihet m.m.

Nigeria har en relativt livlig och frispråkig press. Ett stort antal dagstidningar och tidskrifter utges över hela landet. Pressens opinionsbildande effekt begrän-

sas emellertid av flera faktorer såsom distributionsproblem, små upplagor, produktionskostnaden samt av att en stor del av befolkningen inte är läskunnig.

Mediafriheten utvecklas i rätt riktning i den nya politiska miljön där olika partier och politiker förväntas föra en demokratisk debatt. Samhällskritiska reportage är allmänt förekommande i pressen. Olika intresseorganisationer sprider obehindrat sina budskap via medier.

På grund av den höga andelen analfabeter är radion den främsta förmedlaren av samhällsinformation. De nationella radio- liksom TV-kanalerna är statskontrollerade. Det finns en laglig rätt att etablera privata radio- och TV-kanaler, men byråkratiska hinder försvårar. Det finns flera privata företag som erbjuder internetuppkoppling. Sammantaget kan sägas att mediaflödet är relativt mångfacetterat och fritt från statliga ingrepp.

En ny medialagstiftning förbereds inom ramen för demokratiseringsprocessen. Det har även väckts förslag om en offentlighetslagstiftning. Båda lagförslagen har behandlas för närvarande i parlamentet. Konstitutionen garanterar mötes- och föreningsfrihet. Mötesfriheten inskränks när det föreligger en risk för våldsyttningar i samband med sammankomster. Detta skall förstås mot bakgrund av de upplopp baserade på etniska och religiösa faktorer som förekommit sedan demokratis återupprättande.

Fackföreningsrätten har återupprättats. Ett fackförbund måste dock vara registrerat hos statsmakten.

Religionsfriheten är konstitutionellt garanterad, men friheten att bekänna sig till en religion genom eget val har försvårats i takt med den utvidgade tillämpningen av sharia till att omfatta även straffrättens område i de norra delstaterna. Visserligen uppges sharian inte vara tillämplig på icke-muslimer, men i praktiken har införandet av sharia där haft en inverkan på samhället i stort. Tillämpningen av sharia varierar mellan delstaterna. Gemensamt för de berörda delstaterna har tidigare varit att muslimer fått välja huruvida ett fall skall avgöras i en shariadomstol eller en sekulär domstol. Vidare har alla fall där den ena parten är kristen hänförs till den senare arten av domstol. Delstaten Zamfara har dock nyligen beslutat att alla fall som berör enbart muslimer skall avgöras i shariadomstol. Valfriheten består dock när kristna är inblandade.

9. De politiska institutionerna

De politiska institutionernas uppbyggnad och uppgifter fastslås i konstitutionen. Grundlagen antogs av militären som en del av militärmaktens förberedelser att överlämna rodret till en civil regim. Antagandet av grundlagen föregicks således inte av en inklusiv beredningsprocess. Detta har medfört

önskemål om att se över konstitutionen via en suverän konferens. Parlamentet och presidenten motsätter sig en suverän process som skulle åsidosätta parlamentet och menar att en eventuell översyn måste ske inom ramen för befintliga demokratiska institutioner.

Vid övergången till demokrati öppnades vägen för bildandet av politiska partier inför de allmänna valen till de nya institutionerna. Efter diverse partisammanslagningar återstod tre politiska partier på federal nivå i *People's Democratic Party* (PDP), *All Nigerian People's Party* (ANPP) och *Alliance for Democracy* (AD). PDP uppnådde i valen 1999 en majoritetställning i det bikamerala parlamentet.

Politiska partier måste registreras hos valkommissionen. De grundläggande villkoren för registrering framgår i konstitutionen som härvidlag tolkats av valkommissionen. I ljuset av de förestående nationella valen 2003 ansökte en uppsjö av partipolitiska sammanslutningar om formell registrering. I slutändan godtog valkommissionen endast tre av ansökningarna. De tre nya partierna är kända under namnen *All Progressive Grand Alliance* (APGA), *National Democratic Party* (NDP) och *United Nigeria People's Party* (UNPP). De sammanslutningar vars ansökan avslogs driver dock f.n. en rättsprocess för att ogiltigförklara valkommissionens beslut.

Valen var ursprungligen planerade att äga rum i olika etapper med de lokala valen först. Dessa val planerades äga rum våren 2002 men har ännu inte genomförts till följd av den nu antagna nya vallagen samt problem med väljarregistreringsprocessen. Det federala parlamentet, nationalförsamlingen, består av senaten (109 senatorer) och representanthuset (360 ledamöter).

Några legala begränsningar för kvinnors valbarhet och valdeltagande finns inte. I praktiken är emellertid kvinnor kraftigt underrepresenterade i det politiska livet. Kvinnorätsorganisationers försök att få federala, delstatliga och lokala regeringar att sätta upp ett mål på 30 procent kvinnor har ännu inte haft framgång.

Relationerna mellan presidenten och parlamentet präglas av ömsesidig misstro och ständiga konflikter.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Arbetslösheten är hög och det finns inga tecken på att den kommer att minska inom en nära framtid även om regeringen anger sysselsättningen som en prioritet. Enligt konstitutionen skall förvaltningen återspegla landets i många avseende diversifierade befolkningsstruktur. Men i praktiken är

arbetsmarknadens villkor sådana, särskilt i den privata sektorn, att diskriminering av alla former är legio.

Lönerna ligger i allmänhet långt under behovet för en familjeekonomi vilket är en av grunderna till den mycket utbredda korruptionen långt ner i samhällslagren. Det finns visserligen en minimilönenivå men man klarar inte alltid av att uppfylla minimikraven.

Fackföreningar har en principiell rätt att verka, men måste registreras hos statsmakten vilket har kritiserats av ILO. Anställda har rätt att strejka dock med undantag för grupper som upprätthåller centrala samhällsfunktioner som exempelvis polisen. I övrigt uppfyller den formella lagstiftningen i stort sett kraven på ett socialt ansvarstagande inom arbetslivet, men i verkligheten är situationen en annan då tillståndet i den nigerianska ekonomin i praktiken förhindrar implementeringen av arbetslagstiftningen. I den frizon som inrättats i staden Calabar har de arbetsrättsliga reglerna delvis frångåtts.

I ett land med så utbredd fattigdom förekommer det självfallet orimliga arbetsförhållanden. Människohandel, tvångs- och barnarbete förekommer. Trots att regeringen arbetar med bl.a. UNICEF för att få bukt med problemen, finns inga påtagliga tecken på att antalet barnarbetare minskat. Samma sak gäller för människohandel med främst kvinnor och barn.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

De ekonomiska och sociala strukturerna i samhället har slitits ned i oroväckande hög grad och medger inte längre medborgarna en acceptabel service. Detta gäller bl.a. inom hälso- och sjukvårdssektorn.

Befolkningsökningen är fortfarande hög, nära 3 % per år, vilket innebär att Nigeria om några år beräknas ha ca 150 milj invånare. I den sociala misär som särskilt präglar delar av Lagos och andra storstäder råder hälsoförhållanden som av internationella hjälporganisationer betecknats som alarmerande.

Praktiskt taget alla tropiska infektionssjukdomar förekommer. Särskilt vanlig är malaria, men även tuberkulos är utbredd. Utbrott av epidemier med kolera, meningit och andra infektionssjukdomar förekommer med viss regelbundenhet. Utbredningen av HIV/Aids riskerar att explodera inom de närmaste åren. För att förhindra detta arbetar regeringen med ett program som syftar till att sätta upp testcentra runt om i landet. Regeringen har också tagit initiativ till ett program med bromsmediciner, som dock kommer att utnyttjas av en liten andel smittade.

12. Rätten till utbildning

Det som ovan sagts om hälsovården kan i stora delar även sägas gälla utbildningsväsendet. Primärutbildning skall enligt gällande regelverk vara kostnadsfri men detta är väldigt sällan fallet i praktiken. Utbildningen har också störts av att lärarna inte har fått lönen utbetald eller av andra lönekonflikter. Den nya regimen har aviserat en satsning på primärskolorna som en politisk prioritering med målet att alla barn skall få kostnadsfri grundläggande utbildning. Programmet kallas *Universal Basic Education* (UBE). Andelen läskunniga bland männen uppskattas till 58 % medan motsvarande andel för kvinnorna är 41 %.

Etniska motsättningar och rituella trakasserier förekommer och är ett utbrett problem inom universitetsvärlden.

13. Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

För de stora befolkningsgrupperna i Nigeria ligger den allmänna levnadsstandarden på en låg nivå. BNP per capita beräknas ligga under 300 USD. Med en så låg allmän inkomstnivå får det anse som självklart att många människor inte upplever en "tillfredsställande levnadsstandard".

ÖVRIGA GRUPPER

14. Kvinnans ställning

a) Rättslig ställning/rättskapacitet

Konstitutionen förbjuder all diskriminering på grund av kön.

Nigeria tillämpar inom familjerättens område tre olika rättssystem; det officiella (baserat på *Common Law*), traditionell rätt (*Customary Law*) samt islamisk rätt (*Islamic Law*). Kvinnans rättsliga ställning kan därför variera, beroende på vilken rätt som tillämpas. Traditionellt gäller dock att kvinnans status är lägre än mannens och att kvinnan är bunden till hemmet. Kvinnan har ofta ingen arvsrätt eller andra rättigheter efter avliden make. På vissa håll anses änkan till och med som en del av dödsboet, som ärvs inom mannens familj.

Traditionen har stor betydelse för kvinnans rättsliga ställning och det förekommer lokala och regionala avvikelser inom *Customary Law*. I de delstater i norr som infört sharia som rättssystem märks en försämring av kvinnans ställning. Kvinnor kan inte heller föra samma talan som män inför en shariadomstol.

I övrigt håller kvinnans ställning i samhället långsamt på att förbättras. Ett stort antal kvinnoorganisationer arbetar aktivt med dessa frågor, ofta i nära samarbete med andra MR-organisationer.

b) Arbetsliv och politik

Under senare år har man märkt en ökning av välutbildade kvinnor även på högt uppsatta poster i samhället, främst inom advokat- och bankväsendet samt inom akademiska discipliner, men även inom den statliga administrationen. Kvinnorna är fortfarande starkt underrepresenterade i politiken.

Det är vanligt att kvinnor är engagerade i försörjningsjordbruk och i den för landets ekonomi så viktiga s.k. informella sektorn. Detta ger kvinnan av tradition en stark ställning som ekonomiansvarig inom familjen. Ofta har kvinnan därigenom en högre inkomst än mannen, särskilt om denne är arbetslös eller har lågavlönat arbete i den formella sektorn.

Kvinnor en sämre ställning än männen i förvärvslivet. Kvinnor har i allmänhet lägre löner och bristen på anställningstrygghet medför ofta att gravida kvinnor blir uppsagda. Kvinnor har också stora svårigheter att få tillgång till finansiella krediter.

c) Utbildning

Även om flickor och pojkar har samma formella rätt till utbildning visar det sig i praktiken att flickorna är underrepresenterade i skolorna av både sociala och ekonomiska skäl. Om man i en familj inte har råd att skicka alla barnen till skolan, blir det flickorna som får stanna hemma för hushållsgöromål eller för att tjäna pengar genom eget arbete i form av gatuförsäljning etc. Läs-kunnigheten bland kvinnor är bara 41 %, att jämföras med 58 % bland männen.

d) Familj, våld och hälsa

Männen har ofta flera hustrur, såväl i den kristna som i den muslimska kulturen. Arrangerade äktenskap är vanliga, inte sällan med barnbrudar. Vissa former av misshandel ("som inte leder till bestående handikapp eller livsfara") förekommer inom ramen för mannens lagligt reglerade rätt att "uppfostra" hustrun, särskilt i polygama äktenskap. Rapporter om våld mot kvinnor är vanligt förekommande.

Många tidiga och täta graviditeter har medfört att nigerianska kvinnor har förhållandevis hög mödradödlighet.

Kvinnlig omskärelse är traditionellt förekommande i stora delar av landet men problemet är störst i landets södra delar. Troligen är upp till 60 % av kvinnorna i Nigeria omskurna. Det finns inga lagar på den federala nivån som förbjuder omskärelse. Under senare tid har frågan börjat debatteras och det bedrivs information i syfte att begränsa dessa ingrepp. Dessutom har en del delstater förbjudit ingreppet. Dessa åtgärder verkar av allt att döma ha en viss effekt – nedgång i antalet ingrepp. Många unga kvinnor lockas till prostitution av

ekonomiska skäl. Detta medför ytterligare en källa för spridning av HIV/Aids och andra sjukdomar. Därtill kommer att nigerianska prostituerade ofta tar sig till Europa (*trafficking*). President Obasanjo har uppmärksammat problemet och tillsatt en interministeriell kommitté som arbetar med olika lösningar som syftar till att komma tillrätta med problemet. Även den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS har vidtagit åtgärder på detta område.

15. Barnets rättigheter

Nigeria ligger i vissa fall sämre än genomsnittet för subsahariska Afrika när det gäller barnadödlighet och levnadsvillkor, näringsförhållanden, immunitetsskydd och sjuklighet samt utbildningsnivå. Ett stort antal barn lider av undernäring och dessutom ökar antalet hemlösa barn. Samhället saknar i stort sett resurser för att ta hand om handikappade eller på annat sätt utslagna barn.

Det blir dessutom allt vanligare att föräldrar inte kan finansiera sina barns skolgång, vilket medför att ett ökande antal barn ställs utanför skolsystemet. Därtill kommer att skolsystemet försvagats av dålig ekonomi och uteblivna lärarlöner.

Det finns många problem som rör barnens rättigheter. Föräldrars desperation leder till ökad handel med barn, något som regimen inte kunnat hejda. Det förekommer att barn säljs av sina föräldrar till mellanhänder, som sedan hyr ut dem för hushållsarbete och dylikt. Barn utnyttjas ofta av andra för tiggeri, gatuförsäljning m.m. Barnprostitution, barnmisshandel och rituella barnamord förekommer, och är ett växande problem.

16. Olika befolkningsgruppers situation

Nigeria präglas av etniska, religiösa och regionala konflikter. Även om grundlagen förbjuder diskriminering på basis av etnisk tillhörighet eller religion förekommer diskriminering i riklig utsträckning. Den etniska konfliktdimensionen har sitt ursprung i det faktum att Nigerias befolkning fördelar sig på över 250 etniska grupper. Ända sedan landets självständighet har förhållandet mellan de tre största etniska grupperna varit spänt. Under senare år har spänningarna också tilltagit bland minoritetsgrupperna i Nigerdeltat som en följd av motsättningar rörande kontrollen över den lukrativa oljeutvinningen.

Konflikter baserade på religion har tilltagit sedan 1999. På flera håll i landet har det förekommit omfattande upplopp med våldsamma skärmytslingar mellan muslimer och kristna. De etniska och/eller religiösa konfliktmönstren underblåses dessutom av en regional dimension mellan framför allt norr, sydväst och sydöst. De dominerande folken i norr är hausa/fulani (huvudsakligen muslimer). I sydväst dominerar yoruba (blandat kristna/muslimer). I den sydöstra delen dominerar igbofolket (huvudsakligen kristna).

Kravaller baserade på etnisk-religiösa faktorer har minskat i omfattning under den senaste tiden. Nästa års val förväntas dock ge upphov till våldsbrott där etnisk-religiösa faktorer åberopas som skilda bevekelsegrund.

De grupper som utgör en minoritet inom ett bestämt geografiskt område utsätts konstant för olika former av diskriminering och förföljelse. Införandet av sharia har generellt sett försämrat situationen härvidlag för den kristna minoriteten i norr. I vissa av dessa delstater förekommer diskriminering sanktionerad av myndigheterna.

17. Homosexuellas situation

Det finns ingen lagstiftning som uttryckligen förbjuder homosexualitet och homosexuella handlingar, men i praktiken förekommer att homosexuella utsätts för en viss diskriminering.

18. Flyktingars rättigheter

Den nigerianska regeringen samarbetar med UNHCR och enskilda organisationer för att komma tillrätta med flyktingproblemen, som potentiellt sett är en mycket allvarlig faktor i denna tätbefolkade del av Afrika. Den aktuella flyktingsituationen i Nigeria är inte alarmerande generellt. Dock kan den humanitära situationen för de berörda flyktingarna ses som prekär.

De största flyktinggrupperna kommer från Tchad, Sierra Leone och Liberia. Därutöver finns ett icke närmare angivet antal flyktingar från andra afrikanska länder.

Nigeria har åtagit sig att behandla flyktingar enligt 1951 års konvention. Om det gäller större flyktingströmmar krävs medverkan av internationella humanitära organisationer. Det finns allmänt en rädsla i regionen för den humanitära katastrof som kan utlösas, om exempelvis inre oroligheter i Nigeria skulle leda till en allvarligare flyktingsituation.

Internflyktingar förekommer i stor utsträckning inom landet. Etnisk-religiösa motsättningar har lett till ett stigande antal internflyktingar.

19. Funktionshindrades situation

Regeringen har inte vidtagit några åtgärder genom lagstiftning för att förbättra de handikappades situation. Det torde inte heller finnas något utrymme i statsfinanserna för sådana prioriteringar. Däremot finns ett stort antal frivilligorganisationer som på olika sätt engagerat sig för de handikappade, bl.a. genom att bygga bostäder, tillhandahålla hjälpmedel, bedriva sjukvård eller kräva samhällets handikappanpassning.

Det är fortfarande vanligt att handikappade barn förskjuts av föräldrarna, varvid de i bästa fall hamnar på de fåtal institutioner som kan ta hand om föräldralösa, handikappade och sjuka barn. I andra fall hänvisas fysiskt handikappade barn till tiggeri och social utslagning.

ÖVRIGT

20. Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter

Det finns ett stort antal oberoende organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter i Nigeria. Flera av dessa arbetar för mänskliga rättigheter i vidsträckt bemärkelse, vilket kan sträcka sig från bevakning av enskilda rättsintressen till verksamhet med politisk inriktning. Under militärdiktaturen utmärkte sig flera organisationer för en orädd kamp mot regimen genom att påtala övertramp på det mänskliga rättigheternas område. Ledande aktivister sattes i fängelse för kortare eller längre tid. Efter övergången till demokrati har de kunnat arbeta ostört och genom sin oppositionspolitiska bakgrund kom de att få en viktig roll under övergångsprocessen. Flera av dessa organisationer deltar nu aktivt med demokratibyggnadsarbetet.

Några av de mest kända organisationerna som arbetar med mänskliga rättigheter är *Civil Liberties Organisation (CLO)*, *Constitutional Rights Project (CRP)*, *Legal Defence and Assistance Project (LEDAP)* samt *Baobab* vars huvudsyfte är att arbeta med kvinnofrågor i en muslimsk kontext. Flera av dessa har advokater och journalister som aktiva medlemmar och de ger ut periodiska publikationer och årsrapporter om situationen rörande de mänskliga rättigheterna i Nigeria. Några organisationer har aktivister som särskilt specialiserat sig på frågor om kvinnans ställning, barnens rätt, domstolsväsendet, fängelseförhållanden etc.

21. Fältverksamhet eller rådgivning på området rörande mänskliga rättigheter

I den nya politiska miljö som nu präglar Nigeria är demokratiutveckling och mänskliga rättigheter prioriterade frågor. Genom EG, UNDP, USAID, DFID m.fl. finns i dag medel avsatta för samarbete vad gäller projekt rörande demokrati och mänskliga rättigheter i Nigeria.